

Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 05.02.2004, sp. zn. Tpjn 300/2003, ECLI:CZ:NS:2004:TPJN.300.2003.1

Číslo: 22/2004

Právní věta: Rozhodnutí podle § 60 odst. 1, věty druhé, tr. zák. ve znění účinném od 1. 1. 2002 o ponechání podmíněného odsouzení v platnosti za současného přiměřeného prodloužení zkušební doby, popř. i stanovení dohledu nad odsouzeným nebo stanovení dosud neuložených přiměřených omezení nebo přiměřených povinností, může soud učinit i po skončení původně stanovené zkušební doby podmíněného odsouzení, nejpozději však do jednoho roku ode dne, kdy její běh skončil. Na obě části zkušební doby je třeba pohlížet jako na jeden celek, tedy jako na lhůtu původní, která končí k určitému datu, ale která se může stát i delší, a to rozhodnutím podle § 60 odst. 1 písm. b) tr. zák. ve znění účinném od 1. 1. 2002.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 05.02.2004

Spisová značka: Tpjn 300/2003

Číslo rozhodnutí: 22

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Podmíněné odsouzení

Předpisy: § 60 odst. 1 tr. zák.
§ 60 odst. 2 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 5. 2. 2004, sp. zn. [Tpjn 300/2003](#), k rozhodovací činnosti soudů v otázce správné aplikace ustanovení § 60 odst. 1, věta druhá, písm. a), b), c), odst. 2 tr. zák., pokud jde o možnost ponechání podmíněného odsouzení v platnosti za současného přiměřeného prodloužení zkušební doby, rozhoduje-li soud až po skončení běhu původní zkušební doby.

Rozhodnutí podle § 60 odst. 1, věty druhé, tr. zák. ve znění účinném od 1. 1. 2002 o ponechání podmíněného odsouzení v platnosti za současného přiměřeného prodloužení zkušební doby, popř. i stanovení dohledu nad odsouzeným nebo stanovení dosud neuložených přiměřených omezení nebo přiměřených povinností, může soud učinit i po skončení původně stanovené zkušební doby podmíněného odsouzení, nejpozději však do jednoho roku ode dne, kdy její běh skončil.

Na obě části zkušební doby je třeba pohlížet jako na jeden celek, tedy jako na lhůtu

původní, která končí k určitému datu, ale která se může stát i delší, a to rozhodnutím podle § 60 odst. 1 písm. b) tr. zák. ve znění účinném od 1. 1. 2002.

Z odůvodnění:

Předseda trestního kolegia Nejvyššího soudu podle § 21 odst. 1 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů a čl. 14 odst. 1 písm. f) Jednacího řádu Nejvyššího soudu navrhl, aby trestní kolegium Nejvyššího soudu zaujalo stanovisko k rozhodovací činnosti soudů v otázce správné aplikace ustanovení § 60 odst. 1, věta druhá, písm. a), b), c) odst. 2 tr. zák., pokud jde o možnost ponechání podmíněného odsouzení v platnosti za současného přiměřeného prodloužení zkušební doby, rozhoduje-li soud až po skončení běhu původní zkušební doby.

Tento návrh učinil předseda trestního kolegia na základě podnětu nejvyšší státní zástupkyně ze dne 10. 3. 2003.

Z předloženého podnětu vyplývá, že výše naznačená otázka je v soudní praxi posuzována nejednotně.

Nejvyšší státní zástupkyně poukazuje na to, že Nejvyšší státní zastupitelství zaznamenalo v rámci výkonu své působnosti rozdílnou rozhodovací praxi soudů ohledně aplikace ustanovení § 60 odst. 1 písm. a), b), c) tr. zák. v nazírání na možnost ponechání podmíněného odsouzení v platnosti, za současného přiměřeného prodloužení zkušební doby, v návaznosti na okamžik skončení běhu původní zkušební doby. Tento poznatek byl zjištěn v obvodu působnosti Vrchního státního zastupitelství v Olomouci, kde se zásadním způsobem liší v názorech na tuto otázku Krajský soud v Ostravě a Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci.

Právní názor, podle něhož lze ponechat podmíněné odsouzení v platnosti a přiměřeně prodloužit zkušební dobu i poté, co původní zkušební doba podmíněného odsouzení již uplynula, vyslovil Krajský soud v Ostravě ve svém usnesení ze dne 31. 10. 2002, sp. zn. 6 To 569/2002, jímž zamítl stížnost státního zástupce proti usnesení Okresního soudu v Bruntále ze dne 12. 9. 2002, sp. zn. 18 T 12/2001. Okresní soud v Bruntále rozhodoval v trestní věci obviněného R. H. o přeměně původně podmíněného trestu odnětí uloženého pravomocným trestním příkazem ze dne 25. 1. 2001, sp. zn. 18 T 12/2001, v trest nepodmíněný. Dospěl však k závěru, že přeměny trestu není třeba, a usnesením ze dne 12. 9. 2002, sp. zn. 18 T 12/2001, rozhodl podle § 60 odst. 1 písm. a) tr. zák. za použití § 330 odst. 1 tr. ř. tak, že se nad obviněným stanoví dohled a že se mu podle § 60 odst. 1 písm. b) tr. zák. současně prodlužuje zkušební doba o 10 měsíců. Ke stížnosti státního zástupce, který poukázal mj. i na to, že od konce původní zkušební doby již uplynuly 4 měsíce a nelze tak již zkušební dobu tímto způsobem prodlužovat, rozhodoval ve věci Krajský soud v Ostravě, který usnesením sp. zn. 6 To 569/2002 ze dne 31. 10. 2002 stížnost státního zástupce jako nedůvodnou zamítl a vyslovil názor, že okresní soud může rozhodnout ve lhůtě do jednoho roku od skončení zkušební doby podmíněného odsouzení, a to buď tak, že se podmíněně odsouzený ve zkušební době osvědčil, anebo tak, že odsouzený zavinil příčinu k nařízení výkonu trestu, a výjimečně může ponechat podmíněné odsouzení v platnosti při současném stanovení některého z opatření uvedených v ustanovení § 60 odst. 1 písm. a), b), c) tr. zák.

Opačný právní názor vyslovil Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci v usnesení ze dne 11. 9. 2002, sp. zn. 2 To 732/2002, jímž vyhověl stížnosti okresního státního zástupce v Šumperku, podané proti usnesení Okresního soudu v Šumperku ze dne 31. 7. 2002, sp. zn. 2 T 214/99, napadené usnesení zrušil a okresnímu soudu uložil, aby o věci znovu jednal a rozhodl. Uvedl k tomu, že rozhodnutí podle § 60 odst. 1, věta druhá tr. zák., ve znění účinném od 1. 1. 2002, mohl soud I. stupně učinit jen ve zkušební době podmíněného odsouzení, o němž jde. Pokud rozhodl již po skončení zkušební doby (v rámci lhůty 1 roku vyplývající z § 60 odst. 2 tr. zák.), může rozhodnout pouze tak, že se odsouzený osvědčil nebo tak, že se neosvědčil a podmíněný trest odnětí svobody vykoná, a

rozhodne též o způsobu jeho výkonu.

K uvedenému třeba dodat, že shodný právní názor jako Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci vyslovil i Krajský soud v Českých Budějovicích ve svém usnesení ze dne 27. 2. 2002, sp. zn. 3 To 104/2002.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu před zaujetím stanoviska vyžádalo podle § 21 odst. 3 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, vyjádření od Ministerstva spravedlnosti České republiky, Ministerstva vnitra České republiky, Nejvyššího státního zastupitelství, předsedů vrchních a krajských soudů, právnických fakult v Praze, v Brně, v Plzni a v Olomouci, Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, Ústavu státu a práva Akademie věd České republiky a České advokátní komory.

S řešením obsaženým v právní větě tohoto stanoviska vyslovily souhlas Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo vnitra, Nejvyšší státní zastupitelství, Krajský soud v Hradci Králové, Městský soud v Praze, Právnická fakulta MU v Brně, Institut pro kriminologii a sociální prevenci a Česká advokátní komora. Naproti tomu nesouhlasné vyjádření zaslaly oba vrchní soudy, Krajské soudy v Praze, Ústí nad Labem, Českých Budějovicích, Plzni, Brně a Ostravě, právnická fakulta UK v Praze a Ústav státu a práva AV ČR. Podle jejich mínění rozhodnutí o ponechání podmíněného odsouzení v platnosti za současného přiměřeného prodloužení zkušební doby může soud učinit jen v průběhu původně stanovené zkušební doby podmíněného odsouzení. Převažujícím argumentem, uváděným ve vyjádřeních na podporu tohoto opačného závěru, je, že prodloužit lze pouze to co trvá, tedy lhůtu, která ještě neskončila. Uvedený závěr je opírán zejména o gramatický výklad předmětného ustanovení, poukazováno je rovněž na princip právní jistoty.

Poté, po zvážení všech výše citovaných vyjádření a v nich uvedených argumentů, trestní kolegium Nejvyššího soudu zaujalo shora uvedené stanovisko.

Ustanovení § 60 tr. zák. ve znění zákona č. 265/2001 Sb., s účinností od 1. 1. 2002 zní následovně :

1) Jestliže podmíněně odsouzený vedl ve zkušební době řádný život a vyhověl uloženým podmínkám, vysloví soud, že se osvědčil, jinak rozhodne, a to popřípadě již během zkušební doby, že se trest vykoná. Výjimečně může soud vzhledem k okolnostem případu a osobě odsouzeného ponechat podmíněně odsouzení v platnosti, i když odsouzený zavinil příčinu k nařízení výkonu trestu, a

a) stanovit nad odsouzeným dohled,

b) přiměřeně prodloužit zkušební dobu, ne však o více než dvě léta, přičemž nesmí překročit horní hranici zkušební doby stanovené v § 59 odst. 1, nebo

c) stanovit dosud neuložená přiměřená omezení nebo přiměřené povinnosti uvedené v § 26 odst. 4 směřující k tomu, aby vedl řádný život.

Na výkon dohledu se užije obdobně ustanovení § 26a a 26b.

2) Neučinil-li soud do roka od uplynutí zkušební doby rozhodnutí podle odstavce 1, aniž na tom měl podmíněně odsouzený vinu, má se zato, že se podmíněně odsouzený osvědčil.

3) Bylo-li vysloveno, že se podmíněně odsouzený osvědčil (odstavec 2), anebo má-li se zato, že se osvědčil, hledí se na pachatele, jako by nebyl odsouzen.

4) Rozhodne-li soud podle odstavce 1, že se trest vykoná, rozhodne zároveň o způsobu výkonu trestu.

Citovanou novelizací trestního zákona bylo umožněno za určitých podmínek ponechat podmíněně odsouzení v platnosti, i když odsouzený zavdává jinak příčinu k nařízení výkonu trestu, a to bez ohledu na to, zda jde o odsouzeného mladistvého či dospělého. Právní úprava účinná do 31. 12. 2001 umožňovala takovéto rozhodnutí ve smyslu § 82 odst. 2 tr. zák. toliko v případě mladistvých odsouzených.

Podstatou a smyslem nové právní úpravy je vytvoření možnosti, aby soud při rozhodování o tom, zda se odsouzený ve zkušební době osvědčil či nikoli, nemusel vždy a za každých okolností nařizovat výkon trestu odnětí svobody, pokud se odsouzený dopustil jen takového poklesku, který lze považovat spíše za projev nahodilosti, a kdy v důsledku toho může u něj podmíněný trest odnětí svobody stále ještě plnit svůj účel. Reakcí na vadné chování v průběhu zkušební doby je pak zpřísnění podmínek původního podmíněného trestu, které může mít podobu prodloužení zkušební doby či stanovení dalších omezení. Důvodová zpráva k návrhu novely trestního zákona (a dalších právních předpisů) č. 265/2001 Sb., se k otázce, kdy lze učinit rozhodnutí o ponechání podmíněného odsouzení v platnosti za současné jeho modifikace podle § 60 odst. 1 písm. a), b), c) tr. zák., nijak nevyjadřuje.

Výklad, připouštějící možnost učinit takové rozhodnutí i po uplynutí zkušební doby, však lépe odpovídá uvedenému smyslu tohoto institutu.

Z hlediska výkladu ustanovení § 60 odst. 1, věta druhá, tr. zák. je rozhodující, že důvod, jímž odsouzený zavdává příčinu k rozhodování podle zmíněného ustanovení spočívá v jednání, kterého se dopustil kdykoli v průběhu původně stanovené zkušební doby. Mohlo se tak stát již na samotném jejím počátku, ale také např. i krátce před jejím uplynutím, tedy za situace, kdy soud by již neměl dostatek časového prostoru rozhodnout o ponechání podmíněného odsouzení v platnosti. Nelze vyloučit ani případy, kdy se soud o skutečnosti, že odsouzený zavdává v průběhu zkušební doby příčinu k nařízení výkonu trestu, dozví se zpožděním až po skončení zkušební doby, tj. v rámci rozhodování o osvědčení se či neosvědčení se odsouzeného. Nelze přehlédnout ani fakt, že zákon výslovně nestanoví povinnost soudu učinit rozhodnutí ve smyslu § 60 odst. 1 tr. zák. k okamžiku, kdy se odsouzený jednáním zavdávajícím příčinu k nařízení výkonu trestu dopustil, resp. kdy se soud o něm dozvěděl. Zákon pouze připouští možnost učinit takové rozhodnutí již v průběhu zkušební doby, aniž je ovšem preferuje. Obecně je pak pro takové rozhodnutí stanovena lhůta jednoho roku od skončení zkušební doby. Ustanovení § 60 odst. 2 tr. zák. přitom hovoří o rozhodnutí podle § 60 odst. 1 tr. zák., tedy o jakémkoli rozhodnutí podle tohoto ustanovení, tedy i o rozhodnutí o ponechání podmíněného odsouzení v platnosti za současného přiměřeného prodloužení zkušební doby.

Je tak zřejmé, že rozhodnutí soudu o nařízení výkonu trestu ve zkušební době či po jejím uplynutí závisí mnohdy na nahodilých okolnostech, na něž odsouzený nemá žádného vlivu. Výklad připouštějící možnost rozhodnout o ponechání podmíněného odsouzení v platnosti podle § 60 odst. 1, věta druhá, písm. b) tr. zák. jen v průběhu původně stanovené zkušební doby by tak znamenal neodůvodněné znevýhodnění těch odsouzených, u nichž by soud přistoupil k rozhodnutí o osvědčení se, resp. o neosvědčení se až po jejím skončení.

Ač lze mít určité pochybnosti o vhodnosti použité terminologie v dikci § 60 odst. 1, věta druhá, písm. b) tr. zák., není možno z ní v žádném případě jednoznačně vyvozovat, že ponechat podmíněně odsouzení v platnosti, i když odsouzený zavdává příčinu k nařízení výkonu trestu, je možné jen za předpokladu, že původní zkušební doba ještě neskončila. Takové rozhodnutí bez ohledu, zda bylo učiněno během zkušební doby či po jejím skončení, potvrzuje vlastně původní rozsudek, pokud jde o výrok o trestu, nijak do něj nezasahuje co se výměry trestu týče. Pouze mění délku doby, po kterou je odsouzený sledován soudem a v níž jeho chování je rozhodující pro závěr, zda se osvědčí či naopak bude muset trest vykonat. Termín prodloužení zkušební doby třeba vykládat ve smyslu nastavení již jednou stanovené zkušební doby bez ohledu na to, zda ještě běží, či její běh již skončil. Opačný

výklad by byl neodůvodněně restriktivní, kontraproduktivní smyslu nové právní úpravy a vedl by k nerovnému postavení odsouzených.

V této souvislosti je třeba zdůraznit, že ať už je rozhodnutí podle § 60 odst. 1 písm. b) tr. zák. učiněno ještě za trvání původní zkušební doby či až po jejím skončení, vždy musí tato „nastavená“ část původní zkušební doby navazovat plynule na konec původní zkušební doby, jinak řečeno původní zkušební doba a její prodloužená nová část představují jeden celek, a to jak z hlediska dalšího rozhodování o osvědčení se po jejím uplynutí, tak i z hlediska běhu lhůty jednoho roku ve smyslu § 60 odst. 2 tr. zák., s jejímž marným uplynutím je spojena fikce neodsouzení. Nejde v tomto případě o nepřijatelné zpětné rozhodování soudu o opětovném započítání běhu již skončené zkušební doby. Zákon tím, že umožňuje dodatečné prodloužení původně stanovené zkušební doby, tzn. počítá s tím, že tato doba může být nakonec celkově delší v důsledku použití postupu podle § 60 odst. 1 písm. b) tr. zák., poskytuje právní podklad pro posuzování původně stanovené zkušební doby a její nastavené části jako jednoho celku. Není v takovém případě podstatné, zda se o ponechání podmíněného odsouzení v platnosti a přiměřeném prodloužení zkušební doby dozví odsouzený předem (to v případě, že soud rozhodne ještě za trvání původně stanovené zkušební doby) či dodatečně (rozhoduje-li soud až po jejím skončení). Zákonná možnost takového rozhodnutí je dána a je jen na odsouzeném, jak se bude, popř. i po skončení zkušební doby chovat a zda si dobrodiní zákona zaslouží. Je pak rovněž na soudu, zda se rozhodne toto dobrodiní zákona výjimečně použít. Pokud by soud zjistil v rámci rozhodování po uplynutí zkušební doby, že se odsouzený dopustil po jejím skončení dalšího protiprávního jednání, zejména pak závažnějšího charakteru, neměl by k použití výjimky důvod, neboť by bylo zřejmé, že závadné chování odsouzeného ve zkušební době, které zavedlo příčinu k nařízení výkonu trestu, nelze považovat za ojedinělé či nahodilé.

V této souvislosti je třeba připomenout, že s účinností od 1. 1. 2002 bylo v této souvislosti ustanovení § 60 odst. 1 tr. zák. změněno tak, že se rozšiřuje okruh opatření, která lze výjimečně uplatnit v situaci, kdy podmíněně odsouzený zavedl příčinu k nařízení výkonu trestu, a to oproti stavu podle předchozí úpravy, jež se navíc týkala pouze mladistvých (§ 82 odst. 2 tr. zák. ve znění účinném do 31. 12. 2001). Smyslem nové právní úpravy nebylo pouze rozšíření okruhu podmíněně odsouzených, u nichž bylo možno aplikovat ustanovení o výjimečném ponechání podmíněného odsouzení v platnosti, nýbrž jednalo se i o rozšíření škály opatření, která lze v takových případech použít. Ustanovení § 60 odst. 2 tr. zák. ve stávajícím znění se vztahuje na jakékoliv rozhodnutí předvídané v odstavci 1 tohoto ustanovení, a to ohledně jak mladistvého, tak dospělého odsouzeného. Netýká se pouze prodloužení původní zkušební doby, nýbrž lze aplikovat též i další opatření v citovaném ustanovení uvedená. Jestliže soud i přes zjištění (učiněné ve lhůtě jednoho roku po skončení zkušební doby podmíněného odsouzení), že podmíněně odsouzený se ve zkušební době choval tak, že zavedl příčinu k nařízení výkonu trestu, ponechá podmíněně odsouzení v platnosti a přiměřeně prodlouží zkušební dobu, a to popř. i za současného stanovení dohledu nad odsouzeným, anebo za současného stanovení dosud neuložených přiměřených omezení či povinností, pak ustanovení § 60 odst. 2 tr. zák. takovému rozhodnutí nijak nebrání. Navíc takové rozhodnutí je v souladu i se smyslem zákonné úpravy. Pokud v mezidobí, tj. po skončení původní zkušební doby do doby rozhodnutí o ponechání podmíněného odsouzení v platnosti, se odsouzený dopustí dalšího negativního chování neslučitelného s vedením řádného života, pak, jak je výše již uvedeno, je věcí soudu, aby v rámci rozhodování o osvědčení podmíněně odsouzeného posoudil celkový způsob jeho života od okamžiku právní moci rozhodnutí, jímž mu byl povolen podmíněný odklad výkonu trestu odnětí svobody.

S ohledem na zásadní posun právní úpravy se zřetelem na výše uvedenou argumentaci je pak také opodstatněna změna právního názoru vyjádřeného v rozhodnutí publikovaném pod č. 56/1979 Sb. rozh. tr.

Na základě všech těchto úvah dospělo trestní kolegium Nejvyššího soudu ke shora uvedenému stanovisku.